

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Факультет фізичного виховання і спорту
Кафедра олімпійського і професійного спорту

ПАШИНСЬКИЙ СЕРГІЙ СЕРГІЙОВИЧ

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗАЛЕЖНО ВІД ТАКТИЧНИХ
ЗАВДАНЬ ЮНИХ ХОКЕЇСТІВ

Спеціальність 017 – Фізична культура і спорт

Автореферат дипломної роботи
на здобуття кваліфікації магістра

Миколаїв – 2020

Робота виконана на кафедрі олімпійського і професійного спорту, факультету фізичного виховання і спорту, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник

доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор
Бріскін Юрій Аркадійович, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, завідувач кафедри теорії спорту та фізичної культури

Рецензент:

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
Бондаренко Ірина Григорівна, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, доцент кафедри медико-біологічних основ спорту та фізичної реабілітації

Захист відбудеться 24 лютого 2019 р. о 9.00 год. на засіданні державної екзаменаційної комісії у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили (54003, Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10)

З дипломною роботою можна ознайомитися в бібліотеці Чорноморського національного університету імені Петра Могили (54003, Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10).

Секретар

А.В. Олексюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність. Аналіз науково-методичної літератури свідчить, що техніка і тактика гри в хокей в більшості випадків розглядаються з позицій диференціації. Внаслідок цього при навчанні спортсменів рухових дій технічний і тактичний розділи підготовки реалізуються відособлено один від одного. Одним з підходів до вирішення даної проблеми є типізація, моделювання ігрових ситуацій. Однак в дослідженнях не враховуються безперервність виникнення ситуацій в процесі гри, перехід від ситуації до ситуації. В результаті виникає наступне протиріччя: між розумінням, що ситуація має постійну динамічну зміну і відсутністю знань, коли і в який момент відбувається її зміна, за рахунок яких складових характеристик.

Враховання особливостей використання хокеїстами ігрового простору з виділенням ігрової площі і геометричних форм, утворених розташуванням гравців, дозволить розмежувати (типізувати) ігрові ситуації. Однак при навчанні акцент спрямований на систематичне повторення ігрових прийомів і до уваги не беруться особливості узгодженості техніко-тактичних взаємодій спортсменів з урахуванням динаміки і взаємозв'язку ігрових ситуацій. Сформована практика побудови навчально-тренувального процесу багато в чому не враховує сучасні вимоги хокею до техніко-тактичної підготовленості юних гравців і обмежується освоєнням базових ігрових прийомів, які не мають належної варіативності і наближення особливостей їх виконання до змагальних умов. Зокрема, до реалізації узгоджених дій при переході від ситуації до ситуації.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Робота є фрагментом планової наукової роботи «Розробка та реалізація інноваційних технологій та корекція функціонального стану людини при фізичних навантаженнях в спорті та реабілітації», (№ держ. реєстр. 0117U007145, 2017-2019 рр.). Роль автора полягала у створенні механізму удосконалення системи фізичної реабілітації спортсменів на різних етапах підготовки.

Об'єкт дослідження: процес техніко-тактичної підготовки юних хокеїстів.

Предмет дослідження: методика навчання узгодженості техніко тактичних дій хокеїстів 11-12 років в типових ситуаціях гри.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні про те, що навчання техніко-тактичних дій хокеїстів 11-12 років на основі імовірнісного моделювання типових ігрових ситуацій з формуванням командної площі гри дозволить підвищити узгодженість індивідуальних і командних дій і їх результативність.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність методики навчання узгодженості техніко тактичних дій хокеїстів 11-12 років в типових ігрових ситуаціях.

Завдання дослідження:

1. Вивчити особливості навчання техніко-тактичних дій хокеїстів 11-12 років з урахуванням специфіки змагальної діяльності.

2. Сформувати програму тестування узгодженості техніко тактичних дій хокеїстів, засновану на загальних принципах типізації.

3. Розробити вірогідну модель навчання узгодженості дій хокеїстів з урахуванням типових ігрових ситуацій і динамічних характеристик техніко-тактичних дій.

4. Розробити методику навчання узгодженості дій і експериментально перевірити ефективність її застосування в процесі техніко-тактичної підготовки хокеїстів 11-12 років.

Наукова новизна дослідження:

- виявлені типові ігрові ситуації в змагальній діяльності хокеїстів, засновані на сукупності динамічних характеристик: фігура командної площі гри нападу і фігура командної площі гри захисту;

- розроблена імовірнісна модель навчання узгодженості техніко тактичних дій, що включає початкові умови ігрової діяльності, засновані на командному площі гри, а також варіативний комплекс складових індивідуальних і групових дій хокеїстів;

- розроблена методика навчання узгодженості техніко-тактичних дій хокеїстів 11-12 років з урахуванням змісту ситуаційних і рухових моделей, що включають типові ігрові ситуації з фігурами командної площі гри і індивідуальні, групові

техніко тактичні дії з траєкторією пересування гравців по майданчику, позиційними діями, протидіями суперників.

Теоретична значимість дослідження:

- отримані нові дані про типові ситуації, що виникають в діяльності змагання хокеїстів різної кваліфікації. Виділення типових ігрових ситуацій засновано на специфіці змагальної діяльності в хокеї і розташуванні гравців на майданчику з виділенням фігур командної площі нападу і командної площі захисту;

- запропонована трирівнева програма тестування, що дозволяє досліджувати узгодженість техніко-тактичних дій хокеїстів 11-12 років на основі загальних принципів типізації: одночасності або розміреності і зміні в часі (1 рівень); взаємодії або порядку проходження подій, їх проектування (2 рівень); узгодженості розмірів, розташувань, форм (3 рівень);

- доповнена теорія навчання рухових дій новими даними про можливість використання типових ігрових ситуацій при навчанні узгодженості техніко-тактичних дій хокеїстів 11-12 років. Запропонована методика відкриває перспективи навчання юних гравців узгодженим індивідуальним і груповим діям на основі імовірнісного моделювання командної площі гри і техніко тактичних характеристик.

Практична значимість дослідження полягає в можливому використанні типових ігрових ситуацій, заснованих на командному площі гри, при розробці вправ, спрямованих на навчання узгодженості техніко-тактичних дій хокеїстів 11-12 років при виході з шайбою із зони захисту, вході з шайбою в зону нападу, реалізації кидка сходу в зоні нападу і при позиційній атаці, відборі шайби гравцями в різних ігрових зонах, блокування кидка сходу і при позиційній атаці. Взаємозв'язок між вправами реалізується через рішення спортсменами виникаючих завдань в типових ситуаціях за допомогою вибору траєкторії руху майданчиком, застосування супутніх ігрових прийомів.

Структура й обсяг роботи. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел (155). Загальний обсяг дипломної роботи складає 73 сторінок, вона містить 5 таблиць, 11 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У вступі розкрито актуальність теми магістерської роботи, наведено зв'язок з науковими програмами, сформульовано мету та завдання, предмет та об'єкт, методи та інформаційну базу дослідження, представлено наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, апробацію результатів дослідження, а також подано структуру роботи.

У першому розділі **«Специфіка реалізації і узгодженості техніко-тактичних дій хокеїстами»** проведено теоретичний аналіз і узагальнення вітчизняної та зарубіжної науково-методичної літератури з проблеми наукового дослідження, у програмах спортивних дитячо-юнацьких шкіл відсутня деталізація розділів технічної, тактичної та ігрової підготовки, а питань навчання узгодженості дій юних хокеїстів і зовсім не приділяється належної уваги. У тренувальному процесі при розробці вправ недостатньо враховуються зв'язку між ігровими ситуаціями (логічні переходи від ситуації до ситуації), що призводить до неузгодженості дій спортсменів в умовах змагань..

У другому розділі **«Методи та організація дослідження»** обґрунтовано й описано методи дослідження, відповідно до мети і завдань роботи, використовується теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел; опитування тренерів і спортсменів (анкетування, бесіда); аналіз відеозаписів змагальної діяльності спортсменів; педагогічні спостереження; тестування; педагогічний експеримент; методи математичної статистики.

У третьому розділі **«Стан техніко-тактичної підготовки хокеїстів 11-12 років та типові ігрові ситуації в змагальній діяльності хокеїстів різної кваліфікації»** подано результати вивчення особливостей техніко-тактичної підготовки хокеїстів 11-12 років на підставі результатів анкетування і бесід з тренерами. Половина опитаних тренерів приділяє до 60% від усього часу техніко-тактичної підготовки, при цьому відзначаючи відставання гравців за багатьма

показниками, в їх числі кидок в створ воріт, гра один проти одного, відбір шайби, прийом, передача шайби, а також самостійний вибір позиції в грі (рис. 1).

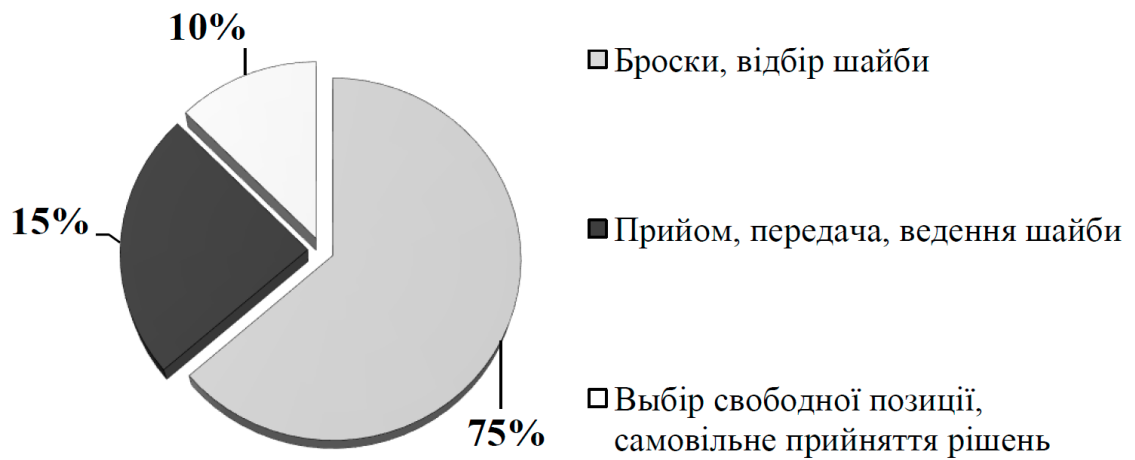

Рис. 1. Недоліки в техніко-тактичній підготовці хокеїстів 11-12 років

Інша частина тренерів відзначає проблеми лише в деяких техніко тактичних прийомах, наприклад, кидок в створ воріт і відбір шайби. Треба відзначити, що здатність відповідно до умов гри вибирати позицію, як один з показників, представлених в анкеті, фахівцями був залишений без належної уваги. Однак, на наш погляд, цей фактор у чому визначає результат кидка в створ воріт і відбір шайби, а також інші техніко-тактичні прийоми.

Разом з тим тільки 15% респондентів відзначили важливість використання вправ, що включають моделювання ігрових ситуацій, у всіх розділах підготовки. Решта схиляються до використання вправ у вигляді ігрових ситуацій тільки при навчанні техніки і тактики гри (рис. 2).

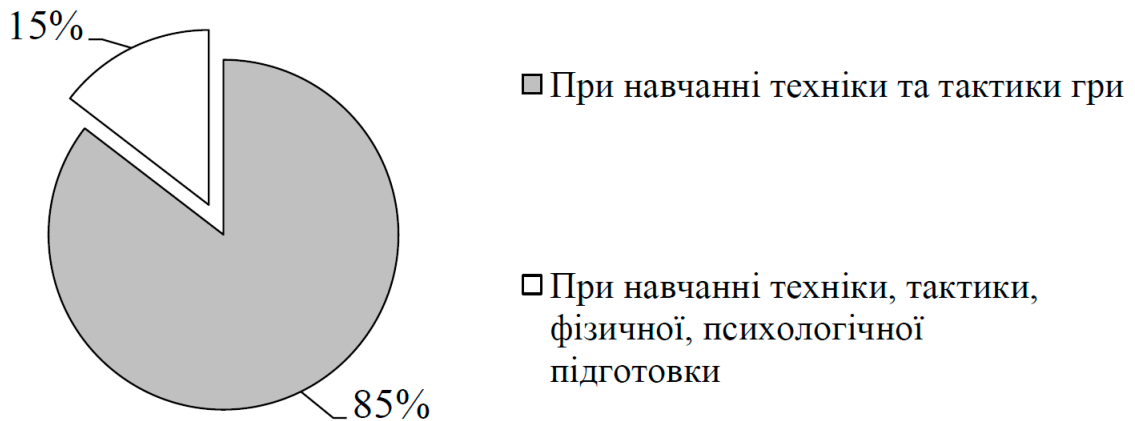

Рис. 2. Використання моделювання ігрових ситуацій в тренувальному процесі

На рис. 3. виділені фігури командної площі нападу і захисту. При виведенні шайби з зони захисту гравці концентруються на майданчику, утворюючи форму чотирикутника, в той час, як захисники розташовуються в формі опуклого п'ятикутника з гострим кутом біля воріт суперника.

Практика показує, що при такій розстановці гравців в 80% випадків вихід із зони захисту виконується успішно. Гравці захисту в даному розташуванні переважно грають пасивно. Гравці нападу реалізують дії через правий фланг, створюючи велику відстань між гравцями нападу і захисту. У гравців нападу є можливість вибору флангу розвитку атакуючих дій з можливістю виходу із зони захисту через крайнього або центрального нападника.

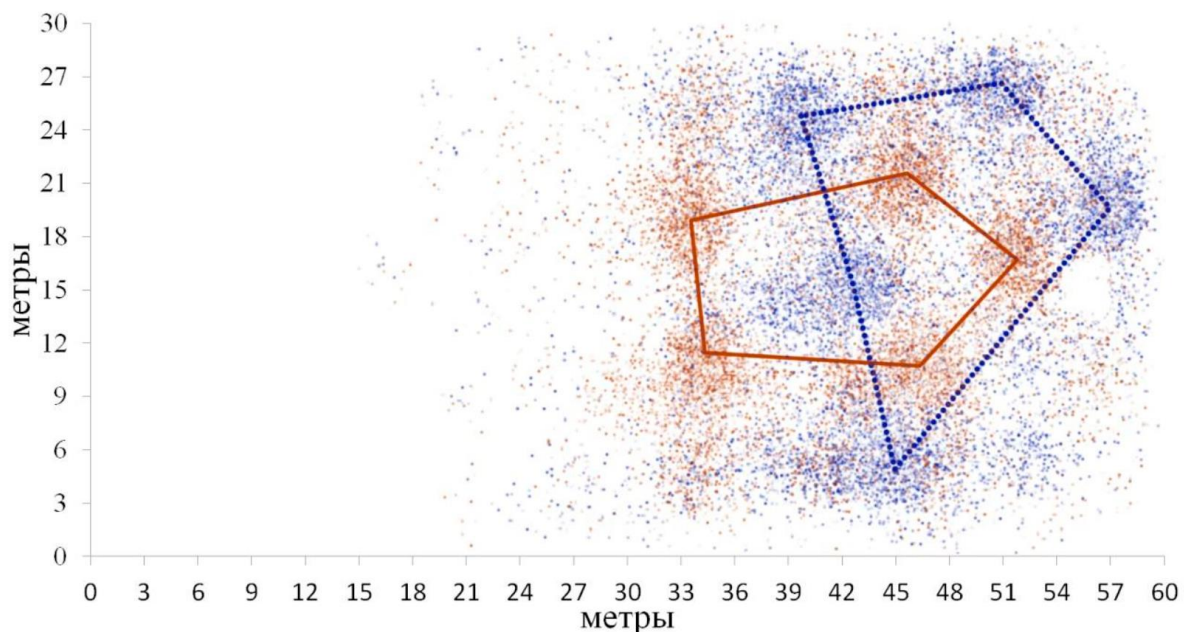

Рис. 3. Вихід гравців з шайбою із зони захисту (1 варіант)

сині, пунктирні лінії - гравці нападу; помаранчеві, суцільні лінії - гравці захисту

Порівнюючи показники точності проектування технічних прийомів хокеїстами 11-12 років до і після педагогічного експерименту ми бачимо, що у хокеїстів експериментальної групи вони покращилися на достовірному рівні (табл. 1).

Так проектування прийомів зупинка і поворот покращилися на 13%, ривок на 17%, прийом і передача шайби на 10% і 12%. Найбільш значимі зміни відбулися при проектуванні прийомів ведення і кидок шайби - на 19% і 29% відповідно.

Хокеїсти контрольної групи відстають в послідовності і точності проектування інформації в порівнянні з хокеїстами експериментальної групи. Можливо це пояснюється деякою поспішністю при проектуванні інформації про технічний прийом. Також спостерігалася надмірна самовпевненість при виконанні завдання, що, на наш погляд, не дозволило таким гравцям сконцентруватися на вирішенні поставленого завдання. Виявлено, що хокеїсти експериментальної групи показують більш високу точність проектування технічних прийомів. У міру зростання складності прийомів точність проектування у контрольної групи знижується.

Таблиця 1

Порівняння показників точності проектування технічних прийомів хокеїстами 11-12 років (в% по відношенню до загальної кількості характеристик в кожному прийомі)

Технічні прийоми	до експерименту			після експерименту		
	x ± σ		P	x ± σ		P
	До n = 32	Е n = 32		До n = 32	Е n = 32	
зупинка	83 ±2,6	80 ±2,8	> 0,05	86 ±2,7	93 ±1,5	<0,05
ривок	76 ±2,1	73 ±2,2	> 0,05	80 ±2,4	90 ±2,5	<0,05

поворот	73 ±3,2	70 ±2,1	> 0,05	75 ±3,9	83 ±1,2	<0,05
прийом шайби	70 ±2,7	69 ±2,3	> 0,05	73 ±2,3	79 ±2,1	<0,05
передача шайби	68 ±2,2	67 ±2,1	> 0,05	70 ±2,4	79 ±2,3	<0,05
ведення	60 ±4,1	57 ±5,5	> 0,05	65 ±3,2	76 ±2,1	<0,05
кидок	40 ±4,4	36 ±5,1	> 0,05	48 ±3,9	65 ±4,1	<0,0

ВИСНОВКИ

1. При аналізі методики навчання техніко-тактичних дій хокеїстів 11-12 років, з урахуванням специфіки змагальної діяльності, виявлено переважання даних про побудову навчання на основі систематичного повторення базових ігрових прийомів і часткової типізації ігрових ситуацій. У програмах спортивних дитячо-юнацьких шкіл відсутня деталізація розділів технічної, тактичної та ігрової підготовки, а питань навчання узгодженості дій юних хокеїстів і зовсім не приділяється належної уваги. У тренувальному процесі при розробці вправ недостатньо враховуються зв'язку між ігровими ситуаціями (логічні переходи від ситуації до ситуації), що призводить до неузгодженості дій спортсменів в умовах змагань.

2. Дослідження змагальної діяльності хокеїстів різної кваліфікації дозволило виявити типові ігрові ситуації, які характеризуються розташуванням гравців на майданчику з формуванням фігур командної площі нападу і командної площі захисту. Серед них виявлено як прості геометричні фігури командної площі гри (трикутник, квадрат, прямокутник, трапеція, п'ятикутник), так і нестандартні фігури, які дозволяють визначити особливості ефективності та узгодженості дій спортсменів.

3. Сформована нами програма тестування, що враховує загальні принципи типізації: одночасності або розміреності і зміні (синхронність) в часі; взаємодії або порядку проходження будь-яких подій одночасно в просторі і в часі; узгодженості розмірів (відповідність), розташувань (сорасположенність) або форм (відповідність форм), дозволяє здійснювати комплексний контроль узгодженості дій хокеїстів 11-12 років і їх техніко-тактичної підготовленості. Програма включає три рівні: 1 -

дослідження психомоторних і фізичних якостей; 2 - дослідження проектування ігрових ситуацій; 3 - дослідження просторово-часових характеристик дій спортсменів.

4. Розроблена імовірнісна модель навчання узгодженості дій, що включає початкові ігрові умови (ситуаційна модель), а також варіативний комплекс складових індивідуальних і групових дій (рухова модель), дозволяє використовувати вправи з урахуванням типових ситуацій, доповнених командної площею гри, і навчати узгодженості техніко тактичних дій юних хокеїстів.

АНОТАЦІЇ

Пашинський С.С. Особливості технічної підготовки залежно від тактичних завдань юних хокеїстів. – На правах рукопису.

Дипломна робота на здобуття кваліфікації магістра за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт». – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2020.

Магістерська робота присвячена питанню дослідження особливостей технічної підготовки залежно від тактичних завдань юних хокеїстів. Виявлені типові ігрові ситуації в змагальній діяльності хокеїстів, засновані на сукупності динамічних характеристик: фігура командної площі гри нападу і фігура командної площі гри захисту. Розроблена імовірнісна модель навчання узгодженості техніко тактичних дій, що включає початкові умови ігрової діяльності, засновані на командному площі гри, а також варіативний комплекс складових індивідуальних і групових дій хокеїстів. Розроблена методика навчання узгодженості техніко-тактичних дій хокеїстів 11-12 років з урахуванням змісту ситуаційних і рухових моделей, що включають типові ігрові ситуації з фігурами командної площі гри і індивідуальні, групові техніко тактичні дії з траєкторією пересування гравців по майданчику, позиційними діями, протидіями суперників. Доповнена теорія навчання рухових дій новими даними про можливість використання типових ігрових ситуацій при навчанні узгодженості техніко-тактичних дій хокеїстів 11-12 років. Запропонована методика відкриває перспективи навчання юних гравців узгодженим

індивідуальним і груповим діям на основі імовірнісного моделювання командної площі гри і техніко тактичних характеристик.

Ключові слова: технічна підготовка, юні хокеїсти, рухові моделі, тактичні завдання.

Pashinskii S.S. Features of technical training depending on the tactical tasks of young hockey players. – With the rights of manuscript.

Master's degree work in specialty 017 "Physical Culture and Sports". - Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, 2020.

Master's degree work is devoted to the study of the features of technical training depending on the tactical tasks of young hockey players. Typical playing situations in the hockey players' competitive activities are revealed, based on a set of dynamic characteristics: the figure of the command area of the attack game and the figure of the command area of the defense game. A probabilistic model of teaching coherence of technical and tactical actions is developed, which includes the initial conditions of game activity based on the command area of the game, as well as a variant complex of components of individual and group actions of hockey players. The technique of teaching the coherence of hockey players 11-12 years with the content of situational and movement models including typical game situations with figures of the command area of the game and individual, group technical tactical actions with the trajectory of movement of players on the playground, super actions. The theory of motive training has been supplemented with new data on the possibility of using typical game situations in teaching the coherence of hockey players' technical and tactical actions of 11-12 years. The proposed methodology opens the prospect of training young players with consistent individual and group actions based on probabilistic modeling of the command area of the game and technical and tactical characteristics.

Keywords: technical training, junior hockey players, movement models, tactical tasks.